

Urejuje:

Jakob Dimnik,
učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 6. **Ljubljana, 16. sušca 1896.** **XXXVI. leto.**

Vsebina: J. Likar: Henrik Pestalozzi. — Fr. Orožen: Ustavoznanstvo. — J. Ravnikar: Martin in Jera. — E. Gangl: Narodopisna češko-slovanska razstava v Pragi l. 1895. — Listek. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Henrik Pestalozzi.

Govoril pri „večeru“ Slov. učit. društva, dne 4. sušca

J. Likar.

Pinulega 12. prosinca je preteklo 150 let, kar se je porodil v Curihu mož, kateri se je v svojem kasnejem življenji povspel iz lastne moči tako visoko, da se je ves tedanji svet oziral nanj, kateri je s svojimi duševnimi silami koristil ne samo svoji ožji domovini, ampak vesolnemu svetu, kateri je bil poklican reformatorjem na pedagogičkem polju ter spravil tedanji jednostranski pouk v nov tir, po katerem edino je mogoče dovesti človeštvo do pravega blagostanja. Ta mož je bil Henrik Pestalozzi.

O njega pomenu v zgodovini pedagogike bi bilo nepotrebno govoriti, ker vé vsak iz med nas, da je Pestalozzi zmagovito prodril s svojimi idejami, da se sedaj ves svet ravna po taistih, ter da je postavil glede pouka in vzgoje temeljna pravila, katera veljajo do današnjega dne in bodo veljala, dokler bode imelo človeštvo količkaj čuta za pravo in dobro.

Tudi Vas nočem dolgočasiti s suhoparno biografijo Pestalozzijevo, saj Vam je gotovo znano njegovo delovanje in življenje, pač pa hočem govoriti o tem, kar nas uči Pestalozzijev životopis.

Jaz za svojo osebo sem posnel iz njega to-le:

„Kedor hoče biti pravi osrečevatelj narodov, ta postane učitelj“ in pa „kedor je učitelj iz poklica, ta ljubi svoj narod.“

V dokaz tega naj mi bode dovoljeno poseči malo v življenje Pestalozzijevo in na podlagi tega dokazati zgornjo trditev.

Pestalozzi je preživel svojo mladost v onih burnih časih, ko je po francoskih prevratih ves svet sanjaril o sreči in slobodi narodov, v onih časih, ko je marsikdo čutil v sebi poklic, postati „izveličar“ svojega ljudstva, rešitelj njegov iz trdih spon, v katere so bili različni narodi še tedaj oklenjeni po tedanjih političnih in drugih razmerah. Kedor je čutil v sebi količkaj domo- in rodoljubja, delal je z besedo in dejanjem v uresničenje tedanjih idealov, kateri so imeli svoj vrhunec v prostosti in enakosti vesolnega človeštva.

Klici po prostosti in enakosti so odmevali od kraja do kraja, ustanovljala so se društva, katera so imela nalog, odstranjevati vsako krivico, katera se je ljudstvu godila; geslo takih društev je pa bilo: „Za prostost in pravico.“

Tako društvo se je ustanovilo tudi v Curihu in ni se čuditi, da je jeden prvih pristopil k temu društvu naš Pestalozzi. Saj so tudi njega popolnoma navdali tedanji nazori, saj se je tudi v njegovem srci vzbudil mogočen plamen pravega človekoljubja, vzbudila se mu je ljubezen do naroda tako močno, da je sklenil vse svoje življenje žrtvovati v prid svojega ljudstva.

Njegovo mišljenje se najbolje razvidi iz pisma, katero je Pestalozzi pisal v onih časih svoji ljubici. On piše med drugim:

„Auch bin ich Ihnen das offene Geständnis schuldig, dass ich die Pflichten gegen meine geliebte Gattin den Pflichten gegen mein Vaterland stets für untergeordnet halten werde, und ungeachtet ich der zärtlichste Ehemann sein werde, es dennoch für Pflicht halte, unerbittlich gegen die Thränen meines Weibes zu sein, wenn dasselbe jemals damit mich von der geraden Erfüllung meiner Bürgerpflichten abhalten wollte. Mein Weib soll die Vertraute meines Herzens, die Theilhaberin meiner geheimsten Rathschläge sein. Eine grosse redliche Einfalt soll in meinem Hause herrschen. Und noch Eins! Ohne wichtige, sehr bedenkliche Unternehmungen wird mein Leben nicht vorbeigehen. Ich werde mich ganz dem Vaterlande widmen, nie aus Menschenfurcht schweigen, wenn ich sehe, dass mich der Vortheil meines Vaterlandes reden heisst. Mein Herz gehört meinem Vaterlande, ich werde Alles wagen, die Noth und das Elend in meinem Volke zu mildern.“

Iz tega pisma je torej dovolj jasno, da je Pestalozzi svoje srce podaril svojemu ljudstvu. Vse svoje življenje je hotel žrtvovati sreči narodovi! Pestalozzi je bil sanjač, a jeden istih sanjačev, kateri so

ostali zvesti svojim nazorom in so tudi v dejanji kazali, da jim ljubezen do svojega naroda ni le gola fraza. Pestalozzi je hotel narod svoj osrečiti, dasi takrat še sam ni vedel kako, a vendar je vse njegovo početje merilo na uresničenje njegovih idealov.

Pred očmi moramo vedno to imeti, da je Pestalozzi vse, kar je storil, storil le iz ljubezni do naroda — hoteč mu pomagati. V svoji mladosti mu ni bilo mogoče Bog vé kaj storiti, vedel je, da je treba k delovanju za narod izbrati si primeren stan, ter da mora sam biti svoboden ako hoče delati za prostost drugih.

V svrhu tega si je izbral najprvo duhovniški stan. A v tem se je čutil premalo prostega, zato ga je zapustil in podal se je na drugo polje. Jel se je učiti prava, a tudi to mu ni ugajalo. Deloma zato ne, ker so mu zdravniki odsvetovali študiranje. Največ pa so tu vplivali spisi Rousseauovi nanj. Pestalozzi je namreč bral izrek Rousseauov: „Kdor hoče prost biti, res prost, naj bode v deželah sužnosti — rokodelce, v deželah, kjer cvete sloboda pa — poljedelec.“ Ta izrek je Pestalozzi, kateri bi bil rad sloboden — da bi tem lažje delal za narod — pripravil do sklepa, da hoče biti poljedelec, dasi je čutil, da nima niti poklica, niti zmožnosti. Bil je pač sanjač, kakor so nekateri drugi, ki slepo nore za svojim idealom.

(Dalje prih.)

Ustavoznanstvo.

(Spisal Fr. Orožen.)

E.

Od pragmatične sankcije do Franc Jožefa I.

(1713—2. grudna 1848).

2. Pragmatikalni patent.

(Dalje.)

Pragmatikalni patent* cesarja Franca II. (I.) je izišel 1. vel. srpana 1. 1804. Po tem zakonu si je pridjal Franc II. naslov „cesar avstrijski“ (Franc I.) ter povzdignil Avstrijo v dedinsko cesarstvo. Nemško cesarstvo je namreč po Napoleonovih zmagah in naredbah malone razpadlo, in Avstrija, iz Nemčije izključena, bila je navezana na lastne moči. Ko je bil Napoleon I. venčan za cesarja Francozov, pridjal si je tudi Franc II. naslov „cesar avstrijski“ in tako rešil cesarsko dostojanstvo. V patentu pravi cesar, da je dobil cesarsko dostojanstvo po božji previdnosti in volitvi izbornih knezov. Navzlic temu pa je treba skrbeti, da se ohrani Avstriji nje sijajni